

Diakenen uit Den Helder ondersteunen uitgeprocedeerde mensen waar ze kunnen

'We zitten in een gevangenis'

In de gezinslocatie in Den Helder leven zo'n 300 mensen die niet in Nederland mogen blijven. Ze zijn uitgeprocedeed en moeten terug naar hun land van herkomst. Om allerlei redenen lukt dat vaak niet. De mensen zijn wanhopig door hun uitzichtloze situatie. De hulp van drie diakenen is voor hen een lichtpuntje. Een indringende reportage.

Met z'n achten zitten we rond de keukentafel, een beetje krapjes. Een van de gastvrouwen heeft schalen opgemaakt met partjes kleurig fruit. Vochtstrepen op de vloer verraden dat er net is schoongemaakt. Uit alles blijkt dat wij, drie diakenen en ik, zeer welkom zijn. De twee vrouwen uit Eritrea, een vrouw uit Togo en een Pakistaanse man willen vanmorgen maar één ding: hun verhaal vertellen. Een gezicht krijgen. En misschien, mischién helpt het, om uit deze situatie te geraken.

Geen foto's

Een uitzichtloze situatie. 'Een gevangenis', noemen ze het zelf. Ze wonen met zo'n 300 anderen in een centrum voor uitgeprocedeerde gezinnen, in Den Helder. Het centrum bestaat uit een groot terrein met huisjes. Daarin zijn drie kamers (één van 4 bij 4, twee van 2 bij 4 meter), een keuken en een badkamer. In de meeste huisjes wonen drie gezinnen. De diakenen komen hier vaker, zij kunnen vrij gemakkelijk het terrein op. Voor mij was het lastiger. Toen de beveiligers bij het toegangshek

hoorden dat ik journalist ben, kreeg ik geen toestemming om naar binnen te gaan. Diaken Riet Schelhaas belde het COA. Ze vermeed het woord 'journalist' maar vertelde dat ik voor een kerkbladje schrijf. Ik mocht naar binnen, als ik maar geen foto's zou maken.

Behandeld als kinderen

De koffie is net ingeschonken, als er opeens een man de keuken instapt. Hij vertelt dat hij locatie-manager is en graag wil weten wat er op zijn terrein gebeurt. Wie gaf mij toestemming om binnen te komen? En ik maak toch geen foto's? De vier bewoners kijken met grote ogen naar de plotselinge verschijning. "Ja", zegt hij, "ik ben nieuw hier." "Sinds wanneer?" vraagt de Pakistaanse man. "Sinds juli", antwoordt de man. Als hij weer weg is, reageren de vier verbaasd: "Nog nooit hebben we hem gezien. Nooit is hij kennis komen maken. En nu er hoog bezoek is, is hij er als de kippen bij. Nieuw, sinds juli? Het is nu half oktober!" Het voorval is tekenend voor hoe de bewoners zich hier voelen: afhankelijk van autoriteiten, behandeld als een stel kinderen die door een schoolmeester onder de duim moeten worden gehouden. Ze vertellen hoe ze moeten soebatten om een mankement in hun huisje te laten repareren. "Maar toen het centrum een open dag organiseerde, werd opeens alles geschilderd."

'Toen we hier voor het eerst kwamen, schrokken we ons te pletter. Dan ga je om.'

Ik vraag de vier om hun verhaal te doen. De vrouwen vertellen over de oorlog in Eritrea, hoe je moet meevechten en hoe extra ingewikkeld het is als je ouders een Ethiopische achtergrond hebben. Over verraad, misbruik en geweld door je eigen familie in Togo, over mensenhandel, slavernij. Over hun vlucht. Dat ze zwanger raakten. En nu zitten ze hier. Veilig, dat wel. Maar onvrij. De ogen van de vrouwen vullen zich met tranen. Alle drie sluiten ze hun verhaal huilend af. "Ik kan niet meer lachen." Inderdaad, geen moment breekt er een lach door op de gezichten. De man uit Pakistan onderstreept de uitzichtloze situatie. Hij gebruikt een woord dat ik van de anderen ook hoorde: boeter. Is dat boter...? Ik begrijp het niet. Het blijkt 'boete' te zijn, een plotseling Nederlands woord tussen al het Engels en Frans. Ze gebruiken het vaak, kennelijk deelt het COA regelmatig boetes uit.

'Ik kan nergens heen'

Ik laat de Eritrese vrouw aan het woord: "Ik dacht dat ik in Nederland veilig was. Dat ben ik ook, maar ik heb hier geen rechten. Ze geloven niet

Riet Schelhaas (links, zwo-diaken) en Hanny van Dijken (diaconaal vrijwilliger) op de dijk bij de Waddenzee: "Het kost ons drie dagen in de week, maar we doen het graag." ^

dat ik die twee nationaliteiten heb. Ik ben nu 17 jaar weg uit Afrika en ben nog steeds bezig een toekomst te krijgen. Ons leven is moeilijk. Ik probeer, ik probeer, ik probeer mijn best te doen. Er zijn allerlei mensen welkom hier. Ze krijgen een status, een huis, ze hebben toekomst. Ze kunnen doen wat ze willen, ze hebben activiteiten. Onze kinderen hebben dat niet. Waarom zijn wij niet welkom? Wij hebben een serieus probleem! Ik heb gerend voor mijn leven. Ik kan nergens heen. Ik had nooit gedacht dat ik ooit in Holland zou leven. Dat ik kinderen zou hebben. Dat ik zou leven zoals ik nu leef. Ik heb geen toekomst. Ik kan je niet vertellen hoe het morgen is. We leven in deportatie. Iedere dag moeten we stempelen. Eén dag was ik ziek en kon ik niet gaan. Ik kreeg een boete. Wat voor leven hebben we? Waarom zijn we niet vrij? Iedereen hier is vrij. Wij zijn toch ook mensen?"

Sterke mensen

"Wij worden gestraft. Iedereen hier kan dat vertellen – we worden slecht behandeld door de autoriteiten. Waarom, wat voor werk hebben die mensen, wat voor verantwoordelijkheid? Wij hebben al problemen, zij maken die problemen alleen maar groter. Ik kwam hier voor vrijheid! Voor vrede! We willen rust. Onze geest is beschadigd geraakt hier, veel mensen worden gek. Mijn zoon is nu bijna 7 jaar. Hij zegt steeds: 'Het is niet eerlijk.' Anderen kunnen zwemmen, naar de bioscoop, relaxen. Hij kan geen vriendjes hiernaartoe meenemen. Hij zit op school, maar piekert over mij. Hij voelt zich verantwoordelijk. Hoe kan hij een goed mens worden? 'Mama, ik wil een status. Ik wil een huis. Waarom kunnen we hier niet

(vervolg op pagina 6)

De geïnterviewden en de diakenen. De vrouw helemaal links, met haar kinderen, wilde ook wel op de foto. Wie weet zou het ergens voor helpen. In het midden Marjolein Klootwijk (zwo-diaken en voorzitter kerkenraad). ^

weg? Waarom kunnen we niet op vakantie?’ We mogen niet eens Den Helder uit. We zitten in een gevangenis. Zijn we criminelen of zo? Maar ik wil ook positief zijn. Vanwege problemen in ons eigen land zijn we hier, en hoe dan ook, we zijn toch veilig. Onze kinderen kunnen naar school. Ze kunnen sporten. We hebben een verzekering. We kunnen naar het ziekenhuis. We willen niet alleen negatief zijn. In de grond zijn we positief. We zijn sterke mensen. We zijn helemaal hiernaartoe gekomen!”

‘We leven in deportatie. Iedere dag moeten we stempelen.’

Alle vier hebben ze last van het feit dat ze niet gekend worden.
“Ons leven is een geheim voor andere mensen. Wij zijn eigenlijk dood.”
“Niemand kan ons hier in leven zien. We hebben een naam, meer niet.”
“Wie hoort ons...? Ik heb allerlei problemen met mijn gezondheid, maar mensen begrijpen me niet, vertellen alleen maar wat ik moet doen. We worden niet als mens gezien. Maar ik wil leven. Lachen.”
“We hebben geen verleden, geen heden, geen toekomst. We zijn alleen maar aan het wachten. Op niets. We zijn onze tijd aan het verdoen. We zitten hier maar, onze geest sterft.”

Troost en hulp diakenen

Hun enige troost is het regelmatige bezoek van drie diakenen. Zij luisteren. Ze lenen geld voor procedures – dat minutieus wordt terugbetaald. Ze regelen goedkope treinkaartjes. Ze gaan mee naar instanties. Ze zorgen voor vervoer naar ziekenhuizen.
De dames zelf doen het zonder veel ophef. “Toen we hier voor het eerst kwamen, schrokken we ons te pletter. Dan ga je om. Het kost ons drie dagen in de week, maar we doen het graag.” Ze bevestigen de verhalen die ik net hoorde: “Het COA is zo gemakkelijk. We kennen een gezin dat ’s ochtends vroeg was opgepakt. Dat bleek ten onrechte gebeurd te zijn. Ze zijn daarna weer in een ander AZC geplaatst, in Deventer. Terwijl alles hier was: fietsen, spullen, alles. Het COA zei: ‘Laat ze het maar komen ophalen.’ Maar hoe dan? De kerk heeft toen een verhuishuis geregeld. Nu zitten ze daar. De kinderen moesten weer naar een andere school. Weer nieuwe vriendjes maken.”
De diakenen zuchten.

Buiten het terrein maak ik foto’s van de bewoners die ik sprak. Er komt een andere moeder met haar kinderen bijstaan. Het is het enige dat ik kan doen: deze mensen een gezicht geven. ■

Tekst en beeld: Margot Berends, freelance journalist en fotograaf

Kerk in Actie ondersteunt de diakenen in Den Helder met advies en financiën

De namen van de geïnterviewden zijn bij de redactie bekend

